

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga; given Stockholms slott den 24 februari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför t. f. chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Quensel.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställda förslag anvisade riksdagen till restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga för budgetåren 1936/37 och 1937/38 sammanlagt 173,500 kronor, därav å tilläggsstat till riksstaten för sistnämnda budgetår 30,000 kronor.

I skrivelse den 7 november 1938 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för ytterligare restaureringsarbeten å Gustaf III:s paviljong i Haga för budgetåret 1939/40 måtte anvisas ett reservationsanslag av 85,000 kronor.

Innan jag ingår på styrelsens hemställan, torde jag få enrinna om följande.

Med de av riksdagen anvisade anslagen avsågs att bereda medel till utförande av, bland annat, vissa yttre och inre underhållsarbeten, rekonstruktioner av vissa rums fasta inredning och av entresolvåningen, installationer av elektriska värme- och belysningsanordningar samt förändring av vatten- och avloppsledningar. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten hade av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 18 januari 1936 preliminärt beräknats till 143,600 kronor, vilken beräkning emellertid på utredningens dåvarande stadium icke hade ansetts såsom definitiv. Såväl vid ett fortsatt utarbetande av restaureringsförslaget som vid arbetenas utförande kunde nämligen oförutsedda omständigheter inträda. Bland annat förelåg sålunda svårighet att då bedöma arten och omfattningen av den erforderliga grundförstärkningen m. m. I anslutning till sedermera verkställda undersökningar hade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 2 september 1936 framhållit, att det beräknade kostnadsbeloppet 143,600 kronor torde komma att bli tillräckligt under förutsättning, att de då pågående kulturhistoriska undersökningarna icke föranledde mera betydande ändringar i de avsedda arbetena. Vidare hade styrelsen meddelat, att sedan de efter den 1 juli 1936 igångsatta historiska arkivforskningarna avslutats, styrelsen hade för avsikt att överlämna ett slutligt detaljerat förslag till restaureringen. Sedermera hade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 13 september 1937 anmält, att på grund av inträffad prisstegring å materialpriser och arbetslöner den beräknade kostnaden för restaureringsarbetena syntes komma att överskridas, varför ett tilläggsanslag, motsvarande omkring 20 procent av den beräknade kostnaden eller i runt tal 30,000 kronor, vore erforderligt för arbetenas genomförande. Såsom förut nämnts, anvisades detta belopp å tilläggsstat för budgetåret 1937/38.

Slottsarkitekten, byggnadsrådet Hjorth har efter numera slutförda byggnadshistoriska undersökningar framlagt dels en redogörelse för dessa undersökningar och dels ett i anslutning härtill uppgjort fullständigt restaureringsförslag. Redogörelsen och förslaget äro bilagda byggnadsstyrelsens skrivelse i ärendet.

Ståthållarämbetet å Haga slott har i skrivelse till byggnadsstyrelsen i anledning av den sålunda verkställda utredningen anført, att under den fortsatta mycket ingående undersökningen i samband med de pågående restaureringsarbetena en rad nya fynd gjorts, som kastade nytt ljus över byggnadens ursprungliga inredning och beskaffenhet i övrigt. Likaså hade ytterligare underhållsarbeten, avseende bottenvåningens bjälklag, visat sig nödvändiga. Allt detta hade visserligen rubbat de tidigare restaureringsplanerna men möjliggjorde, å andra sidan, att restaureringen, enligt det nu framlagda förslaget, kunde genomföras på ett mera fullständigt sätt och erhålla ett ur såväl konstnärlig som kulturhistorisk synpunkt värdefullare resultat.

Ett genomförande av det nu föreliggande förslaget betingade emellertid en kostnadsökning av 85,000 kronor. För ämbetet stode det klart, att den pågående restaureringen borde fullföljas i enlighet med nämnda förslag. Ämbetet hemställde därför, att byggnadsstyrelsen ville äska de ytterligare 85,000 kronor, som erfordrades för den fullständiga restaureringen av byggnaden ifråga.

Byggnadsstyrelsen har i sin nu förevarande skrivelse anfört:

Med hänsyn till den kännedom, som numera vunnits beträffande byggnadens ursprungliga plandisposition och övriga inre anordningar, skulle enligt det nu föreliggande fullständiga förslaget vidtagas mera genomgripande och omfattande åtgärder än som kunde förutsättas i det ursprungliga preliminära restaureringsförslaget såväl vad beträffar byggnadens stomme som dess inredning. Sålunda skulle en ny trappuppgång anordnas i de övre våningarna i stället för den nuvarande, rumsindelningen ändras i vissa avseenden samt ytterligare målnings- och konserveringsarbeten i byggnadens inre verkställas.

Byggnadsstyrelsen hälsar med största tillfredsställelse den nu föreliggande möjligheten att återställa Gustaf III:s paviljong i ett skick, som i allt väsentligt torde överensstämma med dess ursprungliga utseende, och styrelsen tillstyrker livligt, att medel måtte ställas till förfogande för genomförandet av det nu föreliggande fullständiga förslaget med däri ingående ytterligare arbeten.

Styrelsen, som finner de till 85,000 kronor beräknade kostnaderna för dessa restaureringsarbeten skäliga, uttalar slutligen, att beloppet lämpligen bör vara tillgängligt under budgetåret 1939/40.

Riksantikvarieämbetet har i yttrande till byggnadsstyrelsen — under förmälan att ämbetet tidigare haft tillfälle att på platsen med byggnadsrådet Hjorth genomgå de ifrågavarande målnings- och konserveringsarbetena — livligt tillstyrkt, att desamma måtte komma till utförande.

I skrivelse den 28 december 1938 har *byggnadsstyrelsen* därefter gjort framställning om anvisande av ytterligare anslag till ifrågavarande restaureringsarbeten. Byggnadsstyrelsen har därvid anfört:

Under pågående restaureringsarbeten upptäcktes den 15 november 1938, att röta uppstått i taken över flyglarna. Vid en i anledning härav företagen mera ingående undersökning av dessa takpartier har det visat sig, att röt-skadorna varit så omfattande, att taken för att förebygga instörtande måst understötts. Sådan åtgärd har företagits i vestibulen, matsalen, lilla salongen och spegelsalongen. Röt-skadorna omfatta takbjälkarna, taksparrarna och blindbotten. Nu berörda förhållanden påkalla omedelbara reparationsåtgärder. Dessa torde icke kunna utföras på annat sätt än att såväl inner- som yttertaken i byggnadens båda flyglar helt omläggas, varvid den gamla, numera svaga kopparplåten ersättes med ny.

För utförande av erforderliga reparationsåtgärder har den i byggnaden för närvarande med restaureringsarbetena sysselsatta byggnadsfirman Bröderna Wiklund lämnat anbud, slutande å 32,400 kronor. Denna kostnad torde dock kunna något nedbringas. Kostnaderna för ovannämnda undersökningsarbeten och vissa åtgärder till skydd för de berörda rummens ömtåliga fasta inredning vid arbetenas utförande uppgå till sammanlagt cirka 3,800 kronor. Med

hänsyn till att medel böra beräknas för vissa efterlagningar å fasaderna bland annat beträffande målningen, kontroll och oförutsedda utgifter, uppskattar styrelsen kostnaderna för här avsedda åtgärder till 40,000 kronor. För att förhindra att paviljongens konst- och kulturhistoriskt dyrbara inredning skadas av fukt på grund av kondensering, är det av synnerlig vikt, att ifrågavarande åtgärder vidtagas snarast möjligt.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer byggnadsstyrelsen, att för ombyggnad av taken å flyglarna till Gustaf III:s paviljong i Haga Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad först angår det av byggnadsstyrelsen äskade beloppet å 40,000 kronor avser detsamma att bestrida kostnaderna för ombyggnad av och reparationsarbeten å vissa takpartier över paviljongens flyglar. Under de pågående restaureringsarbetena har det nämligen visat sig, att taken äro så angripna av röt-skador, att de numera, för att instörtande skall förebyggas, måst understötts. Med hänsyn till nu angivna förhållande och då ett uppskjutande av reparationsarbetena skulle medföra, att paviljongens konst- och kulturhistoriskt dyrbara inredning skulle skadas av fukt på grund av kondensering, anser jag mig böra tillstyrka, att medel ställas till byggnadsstyrelsens disposition för arbetenas utförande. Mot det av styrelsen för arbetenas genomförande beräknade beloppet, 40,000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran.

Beträffande finansieringen av ifrågavarande kostnad torde denna lämpligen böra bestridas av det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Vad angår byggnadsstyrelsens framställning om anvisande av 85,000 kronor avser densamma att bereda medel för en utvidgning av restaureringsarbetena. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår låg till grund för de år 1936 beslutade restaureringsarbetena en av byggnadsstyrelsen uppgjord plan, enligt vilken kostnaderna för arbetena skulle uppgå till 143,600 kronor. På grund av sedermera inträffade prisstegringar kommo kostnaderna emellertid att höjas icke obetydligt. För de i den uppgjorda planen avsedda arbetena hava sålunda hittills anvisats tillhoppa 173,500 kronor. Vid framläggandet av förenämnda kostnadsberäkning uttalade emellertid byggnadsstyrelsen, att densamma med hänsyn till arbetenas art och omfattning icke kunde betraktas såsom definitiv, då såväl vid ett fortsatt utarbetande av restaureringsförslaget som vid arbetenas utförande oförutsedda omständigheter kunde inträffa, som kullkastade kostnadsberäkningen.

Den av slottsarkitekten, byggnadsrådet Hjorth nu slutförda byggnads-historiska undersökningen har resulterat i att paviljongens ursprungliga inredning och beskaftenhet kommit att framstå i ett nytt ljus. För att återställa byggnaden i dess historiska skick skulle därför enligt ett i anslutning till undersökningen uppgjort fullständigt restaureringsförslag erfordras, att mera genomgripande och omfattande åtgärder vidtagas än som kunde förut-sättas i det ursprungliga preliminära restaureringsförslaget såväl beträffande

byggnadens stomme som dess inredning. Förslaget genomförande skulle medföra en kostnadsökning av 85,000 kronor.

Med hänsyn till de icke obetydliga anslag, som redan anvisats för restaureringen av Gustaf III:s paviljong — sammanlagt 173,500 kronor vartill skulle komma av mig i det föregående förordade 40,000 kronor — skulle det givetvis kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses tillräckligt motiverat att nedlägga ytterligare kostnader i den omfattning, som byggnadsstyrelsen föreslagit. Då byggnaden onekligen representerar ett ur såväl konst- som kulturhistorisk synpunkt stort värde, anser jag det emellertid vara ett allmänt intresse, att byggnaden återställes i ett värdigt och stiltroget skick. Jag vill därför icke motsätta mig, att de nu förordade arbetena komma till utförande. Emellertid förutsätter jag därvid, att restaureringen skall kunna slutföras inom ramen för den nu angivna kostnadssumman av 85,000 kronor. Då arbetena synas mig vara av beskaffenhet att lämpligen böra komma till utförande vid minskad arbetstillgång, torde tidpunkten för de fortsatta arbetenas igångsättande icke böra nu bestämmas utan bliva beroende av utvecklingen å arbetsmarknaden. Vid dylikt förhållande bör icke anslag för ändamålet anvisas å riksstaten för nästa budgetår utan i stället ett förskottsanslag upptagas å beredskapsstaten för budgetåret 1939/40. Hemställan härom torde få göras framdeles i samband med framläggandet av förslag om anslag att upptagas å beredskapsstat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga må tagas i anspråk ett belopp av högst 40,000 kronor av det å riksstaten för budgetåret 1938/39 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.
